

Utbildningsnämnden

Tillsyn och insyn av förskolor och pedagogisk omsorg (familjedaghem) augusti 2013-januari 2014

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Skrivelsen redovisar de systematiserade tillsyns- och insynsbesök som gjorts under hösten 2013 samt en kortare sammanfattning och analys av systematiska och riktade tillsyner/insyner som gjorts under perioden januari 2012-januari 2014.

Under hösten 2013 har tillsyn gjorts i två verksamheter med pedagogisk omsorg (tidigare kallat familjedaghem) och 27 förskolor. Utöver detta har tre riktade tillsyner gjorts på tre förskolor. Per den 31 januari 2014 har alla förskolor och pedagogisk omsorg i Nacka haft tillsyns- och insynsbesök. Sammantaget är det 106 förskolor och 87 verksamheter pedagogisk omsorg.

I fristående verksamheter görs tillsynsbesök och i kommunala verksamheter görs insynsbesök. Besöken utgår från samma modell med den skillnaden att insyn inte omfattas av sanktioner enligt skollagen.

Ärendet

Tillsyn och insyn är två av flera delar i Utbildningsnämndens utvärderingsplan för att följa upp kvalitet i förskolor och pedagogisk omsorg. Som grund för tillsynsarbetet ligger Skollagen 26 kap. 2 och 4§§, Skollagen 25kap. 8§ och utbildningsnämndens beslut om systematiserad tillsyn och insyn. Tillsyn och insyn syftar främst till att se till att huvudmän följer gällande lagar, förordningar och Nackas regler. Även kulturpengens användning som Kulturnämnden beslutat om samt enheternas arbete med Trygga och säkra verksamheter granskas. I samband med tillsynen tillämpas vid brister ingripande i form av föreläggande eller anmärkning enligt Skollagen 26 kap. 10-11§§. Enligt 26 kap. 9 § ska tillsyn genomföras med ett förebyggande förhållningssätt. Det innebär att tillsynsmyndigheten ska ge råd och vägledning. Varje rapport innehåller därför råd och vägledning för verksamheten.

Genomförande

Tillsyn och insyn genomförs av en eller två förskoleexperter som gör besök i verksamheten. I pedagogisk omsorg tar besöken 1-2 timmar och i förskolor 2-3 timmar. Styrdokument och kvalitetsdokument granskas. En dialog sker kring hur verksamheten arbetar med dessa och hur de lagar och regler som gäller följs. Lek- och lärmiljön för barnen observeras och säkerheten går igenom. Om förskolor visar på sämre kvalitet görs en uppföljande riktad tillsyn eller insyn med fokus på de brister eller utvecklingsområden som framkommit. Uppföljningen sker inom tre till sex månader

Förskolor

Förskolan styrs av skollagen och läroplanen för förskolan Lpfö-98/rev -10.

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetsyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning. 8 kap. 2 § Skollagen.

Kvalitet

De flesta förskolor som haft tillsyn och insyn under denna period håller god kvalitet. Förskolornas arbete med att förankra läroplanen är tydligare jämfört med tidigare år. Även det systematiska kvalitetsarbetet håller god kvalitet. De med något lägre kvalitet har främst lek- och lärmiljön som ett utvecklingsområde. Förskolorna visar engagemang och intresse för att än mer utveckla sina verksamheter. Deras arbete med systematiskt kvalitetsarbete samt de kvalitetsanalyser som skickas till Kultur- och utbildningsenheten är stöd i kvalitetssäkringen av förskolorna.

Tre förskolor¹ har vid tidigare tillsyn/insyn och vid observation av Våga Visa visat på mindre god kvalitet. De har följts upp med riktad tillsyn/insyn och har utifrån det under hösten 2013 uppvisat tydliga handlingsplaner för att förbättra kvalitén i verksamheterna. Alla tre förskolor har i nuläget en god kvalitet.

Tre förskolor² har följts upp under hösten 2013, två fristående och en kommunal. De fristående förskolorna har haft riktad tillsyn utifrån resultatet i Våga Visa rapporter. Förskolan LEKO ska utifrån observationsrapporten utveckla arbetet med barnens ansvar och inflytande. Vid tillsynen hade förskolan påbörjat ett sådant arbete. Tillsynsrapporten gav förskolan råd och stöd i att arbeta med detta. Förskolan LEKO var inte nöjda med observationsrapporten och tillsynsrapporten.

Johannes Petri förskola ska utifrån observationsrapporten arbeta med sin ledningsorganisation samt arbeta för en jämnare kvalitet mellan förskolans avdelningar. Förskolan beskrev under uppföljningen att ett utvecklingsarbete påbörjats för att förbättra det systematiska kvalitetsarbetet på förskolan.

¹ Amadeus förskola, Fisksätraskolans förskola, Kubens föräldrakooperativ

² Johannes Petri förskola, LEKO förskola, Sjöängens förskola

Den kommunala förskolan, Sjöängen, har haft riktad insyn utifrån brister i organisationen. Huvudmannen, Vålfärd skola, har påbörjat ett förbättringsarbete och har uppvisat en handlingsplan för att åtgärda de brister som framkommit. Förskolan följs upp igen i maj 2014.

Pedagogisk omsorg (tidigare kallat familjedaghem)

Pedagogisk omsorg är en del av samlingsbegreppet annan pedagogisk verksamhet³ och omfattas av 25 kap. skollagen.

Enligt 25 kap.2 § skollagen ska *pedagogisk omsorg genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande och den ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande*. Vidare ska verksamheten enligt 25 kap. 6 § skollagen *utformas med respekt för barnets rättigheter och i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar, främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling*. Verksamheten ska enligt 25 kap.7§ skollagen *bedrivas i ändamålsenliga lokaler i grupper med lämplig sammansättning och storlek*.

De krav som finns för pedagogisk omsorg skiljer sig från kraven för förskolan. Förskolans läroplan (Lpfö-98/10) är vägledande. Skolverkets ”Allmänna råd för pedagogisk omsorg” omfattar de riktlinjer som anordnarna ska arbeta efter.

Kvalitet

De två verksamheter som haft tillsyn håller tillfredställande kvalitet. Båda har ett barn var inskrivna.

Under hösten 2013 har Kultur- och utbildningsenheten ordnat en utvecklingskväll för pedagogisk omsorg där miljöenheten och kultur- och utbildningsenheten informerat om sitt arbete. Syftet med de möten som Kultur- och utbildningsenheten arrangerar är att innehållet ska bidra till kvalitetssäkring för pedagogisk omsorg.

Sammanfattning av tillsyner och insyner 2012-2014

Förskolor

Sammanfattningsvis visar förskolornas arbete med det systematiska kvalitetsarbetet kopplat till läroplanen på en positiv progression. De flesta arbetar med pedagogisk dokumentation som ett verktyg för barnens utveckling och lärande samt för utveckling av verksamheterna. IT-kunskaperna bland pedagogerna varierar och flera förskolor beskriver själva detta som ett utvecklingsområde.

Större delen av förskolorna har inte haft fullständiga likabehandlingsplaner. Förskolorna har fått råd och stöd för att utveckla arbetet med detta. Flera förskolor har tidigare fått som utvecklingsområde att ta fram en kulturplan för att beskriva arbetet för hur kulturpengen används i verksamheten. Idag har de flesta en dokumenterad kulturplan.

³ Annan pedagogisk verksamhet är ett samlingsbegrepp för pedagogisk omsorg (tidigare familjedaghem), flerfamiljsystem, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds, det vill säga omsorg på obekvämt arbetstid.

Det är stor variation i förskolornas lek- och lärmiljö. Det finns förskolor som ligger i framkant med stimulerande miljöer innehållande ett rikt tillgängligt, utmanande och utforskande material. För en del är lek- och lärmiljön ett utvecklingsområde och då främst för de yngre barnen.

Ett utvecklingsområde för många förskolor är att ta fram en plan för överlämnande mellan förskola och skola. Flera förskolechefer uttrycker att dialogen med skolorna om detta kan bli bättre. Detta fungerar bättre för de enheter där förskolan ingår i en skolenhet.

Kultur- och utbildningsenheten bedömer att det skiljer allt för mycket i kvalitén för övergång från förskola till skola beroende på vilken förskola/skola det gäller. Det är ett viktigt utvecklingsområde för att förskolebarnen skall få en likvärdig övergång till skolan.

Pedagogisk omsorg

Sammanfattningsvis har större delen av alla granskade verksamheter som bedriver pedagogisk omsorg en god pedagogisk kvalitet, framförallt vad gäller normer, värden, trygghet och arbetsro. Det är stor variation i verksamheternas lek- och lärmiljö.

Medvetenheten om vikten av att ha stimulerande miljöer innehållande ett rikt tillgängligt, utmanande och utforskande material har dock ökat.

Pedagogisk omsorg får en kulturpeng för barn från tre års ålder. Pengen är en förstärkning till anordnare och ska användas enligt särskilda kriterier. De flesta har utifrån tillsynsbesöken blivit mer insatta i vad kriterierna innebär och har en kulturplan.

Säkerheten i pedagogisk omsorg är god. Generellt finns ett medvetet och tydligt arbete för barnsäkerhet.

De allmänna råd som kom ut under hösten 2012 är ett bra stöd för kvalitetsarbetet.

Kultur- och utbildningsenhetens kommentarer

Både förskolor och pedagogisk omsorg följer de lagar, regler och förordningar som gäller för dem. De är i hög grad medvetna om sina styrkor och utvecklingsområden. Större delen av verksamheterna arbetar aktivt med utveckling och utvärdering. Den generella bilden är att tillsyns- och insynsbesök ger förskolor och pedagogisk omsorg möjlighet att muntligt beskriva sitt arbete vilket gynnar utvecklingen i verksamheterna. Det är vår uppfattning att alla använder tillsynens råd och vägledning i sitt utvecklingsarbete

De utvecklingsområden som vi ser särskilt tydligt är lek- och lärmiljön, IT- användandet som en del i den pedagogiska dokumentationen och övergångar mellan förskola och skola.

Susanne Arvidsson
Förskoleexpert
Kultur- och utbildningsenheten

Weronica Jahnfors
Förskoleexpert
Kultur- och utbildningsenheten